

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

فرصت‌ها و چالش‌های کارت اعتباری بین‌المللی در نظام بانکی ایران

رسول خوانساری

MBRI -PN-95010

مهر ۱۳۹۵

یادداشت سیاستی

www.mbri.ac.ir

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

فرصت‌ها و چالش‌های کارت اعتباری بین‌المللی در نظام بانکی ایران

رسول خوانساری*

چکیده

کارت اعتباری بین‌المللی، نوعی از کارت اعتباری است که امکان استفاده از آن در خارج از مرزهای یک کشور وجود داشته باشد. صنعت پرداخت‌های اعتباری نقش به‌سزایی در افزایش سهولت، سرعت و امنیت مبادلات برای مشتریان ایفا می‌کند و کارت‌های اعتباری امکان مناسبی برای خرید برخط، ایجاد بازارهای جدید برای خرده‌فروشان و افزایش دامنه انتخاب مشتریان فراهم می‌سازد. گردشگران، دانشجویان، مدیران و ... از جمله اقشاری هستند که دسترسی به کارت اعتباری بین‌المللی در تسهیل مبادلات و رفع نیازهای آنها در حوزه پرداخت اهمیت ویژه‌ای دارد. متأسفانه به دلایل مختلف، نظام بانکی ایران در زمینه کارت‌های اعتباری بین‌المللی پیشرفت چندانی نداشته و از ظرفیت مناسب این حوزه جهت ارائه خدمات بهتر به مردم و نیز فرصت درآمدزایی برای خود به خوبی استفاده نکرده است. هرچند بخشی از این مشکل به دلیل وجود تحریم‌های اقتصادی در سالیان گذشته بوده، ولی به نظر می‌رسد عمده چالش‌های این حوزه، مربوط به مسایل و مشکلات داخلی می‌باشد. در این مقاله پس از معرفی و تشریح مزایا و کارکردهای بالقوه کارت اعتباری و تشریح ضرورت استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی، به مهم‌ترین چالش‌ها و موانع موجود در مسیر توسعه این صنعت در نظام بانکی کشور اشاره می‌شود و حتی‌الامکان راهکارها و پیشنهادهایی جهت برطرف کردن آنها ارائه می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: کارت اعتباری بین‌المللی، سیستم‌های پرداخت، تحریم‌های اقتصادی، نظام بانکی ایران

طبقه‌بندی JEL: F51، E42، G21

صنعت بانکداری برای پاسخ به نیازهای جامعه، هر روز گامی به پیش می‌گذارد و ابزارهای جدیدی ارائه می‌کند. یکی از این ابزارها، «کارت‌های اعتباری»^۱ هستند. در واقع بانک‌ها و موسسات اعتباری، کارت‌هایی را در اختیار مشتریان معتبر قرار می‌دهند تا آنان بدون احتیاج به همراه داشتن پول نقد، کالاها و خدمات مورد نیاز خود را از فروشگاه‌ها و مراکز خدماتی خریداری کرده و طبق ضوابط بانک یا موسسه ناشر کارت، قیمت کالاها و خدمات خریداری شده را بپردازند. استفاده از کارت اعتباری، افزون بر مزایای فراوان اقتصادی که برای دارنده کارت دارد (مواردی چون سهولت، سرعت، دقت و امنیت)، برای بانک‌ها و شرکت‌های تولیدی و خدماتی نیز انواع مختلفی از منافع را به همراه دارد و بستر مناسبی برای خرید برخط، ایجاد بازارهای جدید برای خرده‌فروشان و افزایش دامنه انتخاب مشتریان فراهم می‌سازد.

کارت اعتباری بین‌المللی یا فرامرزی^۲، نوعی از کارت اعتباری است که امکان استفاده از آن در خارج از مرزهای یک کشور وجود داشته باشد. استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی به دو بخش تقسیم می‌شود: یکی استفاده از کارت‌های شبکه‌های بانکی کشورهای دیگر در داخل کشور و برعکس و دیگری استفاده از کارت‌های بین‌المللی مانند ویزا و مسترکارت در داخل کشور.

با وجود مزایای زیادی که برای کارت‌های اعتباری بین‌المللی قابل تصور است، آن‌گونه که پیداست در حوزه کارت اعتباری رشد کشور ما با سایر حوزه‌های بانکداری الکترونیک همسو نبوده و از نظر کمی و کیفی قابل قبول نیست. در حال حاضر در کشور حدود یک تا دو میلیون کارت اعتباری وجود دارد که شباهت چندانی هم با کارت‌های اعتباری بین‌المللی ندارد. این در حالی است که حدود ۲۹۰ میلیون کارت نقدی و پیش‌پرداخت داریم. اکثر کارت‌های موجود نیز به حساب‌ها و سپرده‌های افراد متصل است. در واقع نظام بانکی ایران در زمینه کارت‌های اعتباری بین‌المللی پیشرفت چندانی نداشته و از ظرفیت مناسب این حوزه جهت ارائه خدمات بهتر به مردم و نیز فرصت درآمدزایی برای خود به خوبی استفاده نکرده است. هرچند بخشی از این مشکل به دلیل وجود تحریم‌های اقتصادی در سالیان گذشته بوده، ولی به نظر می‌رسد عمده چالش‌های این حوزه، مربوط به مسایل و مشکلات داخلی می‌باشد.

تاکنون مطالعاتی در زمینه کارت‌های اعتباری و نحوه طراحی و به‌کارگیری آنها در کشور انجام شده است، ولی تاکنون به این صنعت در بعد بین‌المللی پرداخته نشده است و علی‌رغم فرصت‌های خوبی که در این زمینه فراهم است، پژوهش‌های چندانی در این زمینه صورت نگرفته است. در این مقاله پس از معرفی و تشریح مزایا و کارکردهای بالقوه کارت اعتباری و تشریح ضرورت استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی، به مهم‌ترین چالش‌ها و موانع موجود در مسیر توسعه این صنعت در نظام بانکی کشور اشاره می‌شود و حتی‌الامکان راهکارها و پیشنهادهایی جهت برطرف کردن آنها ارائه می‌گردد.

۲ کارت اعتباری و کارکردهای آن

کارت اعتباری، کارتی است که بانک یا مؤسسه اعتباری صادر می‌کند و به دارنده آن امکان می‌دهد تا کالا یا خدمتی را بدون پرداخت وجه نقد و فقط با ارائه این کارت خریداری کند؛ سپس بهای آن را طی مدت زمان مشخصی به صادرکننده کارت بپردازد. کارت اعتباری امروزه در سطح وسیعی توسط مشتریان به منظور خرید کالاها و خدمات استفاده می‌شود. برخی از محققان، کارت اعتباری را نوعی تسهیلات می‌دانند که با استفاده از آن، دارنده کارت می‌تواند تا سقف اعتباری معینی به خرید کالاها و خدمات اقدام کرده و طی دوره‌ای مشخص، اعتبار دریافتی را تسویه کند یا آنکه متناسب با افزایش دوره، هزینه مازاد (بهره) بپردازد^۳.

^۱- Credit Cards

^۲- International Credit Card

^۳- در اینجا لازم است به تفاوت کارت‌های اعتباری (Credit Cards) با کارت‌های بدهی (Debit Cards) توجه شود. کارت‌های بدهی (که کارت‌های برداشت از موجودی نیز نامیده شده و استفاده از آن امروزه در نظام بانکی کشور ایران رواج فراوانی یافته است)، کارت‌هایی هستند که بر روی موجودی فرد در حساب خود صادر می‌شوند. یعنی فرد در حساب خود مبلغی را سپرده‌گذاری کرده و با استفاده از این کارت‌ها نسبت به خرید کالاها یا خدمات اقدام می‌کند. اما در مقابل، کارت‌های اعتباری که در کشور ایران نیز به صورت محدود تجربه شده، نوعی تسهیلات بانک به مشتریان معتبر است. در واقع مشتری با در اختیار گرفتن این کارت، بدون اینکه وجهی در حساب خود داشته باشد، می‌تواند تا سقف مشخصی نسبت به خرید کالاها و خدمات اقدام کند.

تاریخچه پیدایش کارت‌های اعتباری به پیش از جنگ جهانی دوم برمی‌گردد. در آن زمان بسیاری از فروشگاه‌ها با ارائه کارت‌هایی به مشتریان خود، به آنها اجازه می‌دادند بدون پرداخت وجه نقد کالاهای مورد نیاز خود را خریداری کنند. با وجود این، کارت‌های اعتباری تا پس از جنگ جهانی دوم به طور رسمی وجود نداشتند؛ یعنی زمانی که شرکت داینرز کلوب^۱ کارت اعتباری را برای استفاده در رستوران‌ها طراحی کرد. پس از آن کارت‌های اعتباری مشابهی توسط شرکت امریکن اکسپرس^۲ و کارت بلانش^۳ ارائه شد، ولی به دلیل هزینه بالای عملیاتی کردن این کارت‌ها، آنها را تنها برای اشخاص و شرکت‌های خاص به منظور خرید کالاهای گران قیمت منتشر کردند. بانک‌های دیگر با مشاهده موفقیت داینرز کلوب، امریکن اکسپرس و کارت بلانش به ورود در عرصه کسب‌وکار پرمفعت کارت‌های اعتباری تشویق شدند. در دهه ۱۹۶۰ برخی بانک‌های تجاری کوشیدند تا این کسب و کار را به بازارهای وسیع‌تری گسترش دهند، ولی هزینه زیاد تراکنش‌های مربوط به کارت‌ها موجب شد تا تلاش‌های اولیه آنها با شکست مواجه شود. صادرکننده (ناشر) کارت‌های اعتباری از محل تسهیلات پرداختی به دارندگان کارت و نیز پرداخت‌های پذیرنده کارت (فروشگاه‌ها و مراکز خدماتی) کسب درآمد می‌کند. هزینه‌های کارت اعتباری از هزینه‌های پردازش تراکنش‌ها، نکول تسهیلات پرداختی، سرقت کارت‌ها و مانند آن پدید می‌آید.

در اواخر دهه ۱۹۶۰، با توسعه فناوری اطلاعات و تجهیزات رایانه‌ای که موجب کاهش هزینه‌های معاملاتی در ارائه خدمات کارت‌های اعتباری می‌شد، ظرفیت سودآوری برنامه‌های بانک‌ها برای ورود به کسب و کار کارت‌های اعتباری افزایش یافت. بانک‌ها بار دیگر کوشیدند تا وارد این کسب و کار شوند و این بار تلاش‌های آنها منجر به ایجاد دو برنامه موفق در زمینه کارت‌های اعتباری شد: بنک‌امریکارد^۴ (که توسط بانک امریکا^۵ به وجود آمد ولی امروزه دارای سازمان مستقلی به نام ویزا^۶ است) و مسترچارج^۷ (که امروزه مسترکارت نامیده می‌شود و توسط انجمن کارت بین بانکی^۸ اداره می‌شود). این برنامه‌ها به شکل شگفت‌انگیزی موفقیت‌آمیز بودند، به گونه‌ای که امروزه بیش از ۲۰۰ میلیون فقره از این کارت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در واقع کارت‌های اعتباری بانکی به قدری سودآور بوده‌اند که حتی موسسات غیرمالی مانند جنرال موتورز، مارکز اند اسپنسر^۹ و تسکو^{۱۰} و ویرجین^{۱۱} نیز وارد کسب و کار کارت‌های اعتباری شده‌اند. از سوی دیگر کارت‌های اعتباری برای مشتریان نیز منافع زیادی به همراه دارند و در مقایسه با چک از اقبال بیشتری برای پرداخت در خرید کالاها برخوردارند و موجب می‌شوند تا مشتریان به سهولت و سرعت بیشتری به تسهیلات دسترسی پیدا کنند.

۱. Diners Club
۲. American Express
۳. Carte Blanche
۴. BankAmericard
۵. Bank of America
۶. Visa
۷. MasterCharge
۸. Interbank Card Association
۹. Marks & Spencer
۱۰. Tesco
۱۱. Virgin

کارت اعتباری برای بانک، مشتری، فروشگاه‌ها و مراکز خدماتی و نیز کل جامعه مزایا و معایبی به همراه دارد که در جدول ۱ به طور خلاصه به این موارد اشاره شده است.

جدول ۱
مزایا و معایب کارت اعتباری

بانک	مشتری	فروشگاه‌ها و مراکز خدماتی	کل جامعه
مزایا	<ul style="list-style-type: none"> دریافت نرخ سود بالاتر نسبت به تسهیلات عادی دریافت کارمزد جذب مشتریان بیشتر و برقراری رابطه بلندمدت با آنها کاهش ریسک تمرکز اعتباری ثبت سوابق اعتباری مشتریان 	<ul style="list-style-type: none"> توسعه بازار محصولات و خدمات شناسایی گروه‌های مشتریان تسهیل فرایند حسابداری 	<ul style="list-style-type: none"> افزایش امنیت و کاهش سرقت کاهش هزینه چاپ نشر اسکناس کاهش مشکلات بهداشتی تماس با اسکناس تقویت تولید داخلی
معایب	<ul style="list-style-type: none"> احتمال بروز مشکل نقدینگی هزینه بر بودن سامانه اعتبارسنجی 	<ul style="list-style-type: none"> پرداخت کارمزدهای مختلف امکان عدم تسویه به موقع توسط بانک 	<ul style="list-style-type: none"> احتمال افزایش نقدینگی و پایه پولی افزایش فرهنگ مصرف‌گرایی و کاهش پس‌انداز

کارت‌های اعتباری بین‌المللی، افزون بر مواردی که در جدول فوق به آن اشاره شده است، مزایای دیگری نیز به طور مستقیم یا غیرمستقیم در پی دارد. برای مثال استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی توسط گردشگران خارجی در ایران می‌تواند به رونق صنعت گردشگری در کشور کمک کند و در نتیجه موجب افزایش درآمدهای ارزی غیرنفتی شود. همچنین استفاده از کارت‌های اعتباری شبکه بانکی کشور در خارج از کشور می‌تواند از طریق فراهم کردن بستر مناسب برای خرید کالاهای خارجی، به طور غیرمستقیم موجب افزایش رقابت و ایجاد انگیزه برای شرکت‌های داخلی به منظور افزایش کیفیت محصولاتشان گردد.

۳ ضرورت توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی

امروزه در حوزه‌های پرداخت‌های خرد برون‌مرزی نیازهای متعددی وجود دارد و یکی از ابزارهای مناسب برای رفع نیازهای مربوطه در این زمینه، کارت‌های اعتباری بین‌المللی است. گردشگران، دانشجویان، مدیران و ... از جمله اقشاری هستند که دسترسی به کارت اعتباری بین‌المللی در تسهیل مبادلات و رفع نیازهای آنها در حوزه پرداخت اهمیت ویژه‌ای دارد. برای مثال در حال حاضر تعداد زیادی دانشجویان خارج از کشور وجود دارند که نزدیکان آنها به روش‌هایی مانند استفاده از صرافی‌ها، وجه مورد نیاز آنها را از داخل کشور به آنها انتقال می‌دهند. ولی این کار مشکلات زیادی در پی دارد. چون تعهد جدی برای انتقال پول وجود ندارد و موارد زیادی از بروز مشکلات در انتقال دقیق و به‌موقع پول به دانشجویان وجود داشته است. از سوی دیگر نظارت بر صرافی‌ها به اندازه بانک‌ها نیست و گاه ممکن است سوء استفاده‌هایی در نقل و انتقال وجوه به خارج از کشور صورت گیرد.

در زمینه گردشگری، روزانه مبالغ زیادی توسط گردشگران ایرانی در خارج از کشور صرف می‌شود که بخش عمده آن به صورت نقدی انجام می‌شود. برای مثال سالانه حدود ۱۵۰ هزار نفر ایرانی به عنوان گردشگر به مالزی سفر می‌کنند که به طور متوسط بین ۳ تا ۵ هزار دلار به صورت نقدی هزینه می‌کنند. بنابراین سالانه حدود یک میلیارد دلار توسط گردشگران ایرانی در مالزی هزینه می‌شود و ابزاری برای مدیریت آن وجود ندارد. این امر موجب شده تا مخاطراتی از قبیل تحمل هزینه‌های بالاتر در تبدیل ارز، از دست دادن پول به دلیل سرقت و ... برای گردشگران ایرانی پدید آید. از سوی دیگر گردشگران خارجی که به ایران می‌آیند، امکانات لازم برای استفاده از کارت‌های اعتباری خود را در اختیار ندارند و دچار مشکل می‌شوند.

بنابراین در حوزه پرداخت‌های خرد، اگرچه به طرق مختلف گردش مالی انجام می‌شود، ولی به صورت غیرشفاف و غیرایمن و با بی‌نظمی و هزینه‌های بیشتر انجام می‌شود. استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی می‌تواند نقش زیادی در توسعه گردشگری در ایران و کمک به سهولت در مبادلات خارج از کشور ایفا کند و نیز زمینه بروز بسیاری از تخلفات و فسادها در نقل و انتقال وجوه را از بین ببرد. همچنین به نظر می‌رسد با توجه به حجم زیاد متقاضیان این صنعت و امکان دریافت کارمزدهای مربوطه، کارت‌های اعتباری

بین‌المللی، می‌تواند به عنوان یک کسب‌وکار سودآور از سوی بانک‌ها و دیگر موسسات فعال در این صنعت دیده شود. زیرا می‌تواند از بسیاری هزینه‌های اضافی جلوگیری کند، ضمن اینکه در این کسب‌وکار، همه هزینه‌ها را مردم نمی‌دهند و بخشی توسط ناشر، فروشندگان و ... پرداخت می‌شود. از این رو این کسب‌وکار برای همه بازیگران در این حوزه فرصت‌های جدید ایجاد می‌کند و برای سرمایه‌گذاری پتانسیل خوبی دارد.

۴ چالش‌ها و موانع توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی

توسعه صنعت کارت‌های اعتباری در ایران (چه به صورت داخلی و چه در سطح بین‌المللی) با چالش‌هایی همراه بوده است. از آنجا که این مقاله بر کارت‌های اعتباری بین‌المللی متمرکز شده است، لذا در این بخش مهم‌ترین چالش‌های موجود در زمینه توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی و مسایل مربوط به آنها بررسی می‌شود و حتی‌الامکان راهکارهایی برای رفع آنها پیشنهاد می‌گردد.

۱.۴ مسائل فقهی

یکی از مشکلات ارائه کارت اعتباری در ایران، وجود برخی مسائل فقهی در رابطه با عقود مورد استفاده برای طراحی کارت اعتباری است. تاکنون عقود مانند قرض‌الحسنه، جعاله و مرابحه برای طراحی کارت اعتباری در کشور استفاده شده‌اند که هر یک مسائل مربوط به خود را داشته‌اند و در برخی جهات از انطباق لازم با شریعت اسلام برخوردار نبوده‌اند. بحث جریمه تاخیر تادیه و عدم امکان استفاده از کارت اعتباری برای بازپرداخت بدهی و قیمت‌گذاری (تعیین نرخ سود) از جمله مهم‌ترین چالش‌های فقهی است که در کارت اعتباری وجود دارد و نیازمند ارایه راهکار قابل قبول است. در سطح بین‌المللی نیز این مشکل وجود دارد. هنگامی که بخواهیم کارت اعتباری بین‌المللی داشته باشیم، لازم است در عین حفظ کارایی و عملکرد مالی موثر برای این صنعت، مشکلات شرعی آن را نیز مرتفع نماییم. این امر به ویژه در مورد کشورهای اسلامی و البته مسلمانان داخل ایران اهمیت دارد و باید راهکاری منطبق با شریعت و مورد قبول اکثر مذاهب اسلامی برای آن ارایه شود. البته این چالش در رابطه با استفاده از کارت‌های اعتباری دیگر کشورها در داخل ایران، به شکل جدی مطرح نیست و آنچه در این رابطه بیشتر اهمیت دارد، فراهم کردن بستر قانونی و عملیاتی لازم برای این کار است.

۲.۴ مشکلات قیمت‌گذاری و تعیین نرخ سود

یکی از چالش‌هایی که در مسیر توسعه کارت اعتباری بین‌المللی وجود دارد، بحث قیمت‌گذاری و تعیین نرخ مناسب برای کارت اعتباری است. در این زمینه برخی عوامل مانند تورم بالا، تعیین دستوری نرخ سود و نبود نرخ‌های سود مرجع رسمی و شفاف در بازار پول موجب شده است تا بانک‌ها و مشتریان تمایل چندانی به استفاده از کارت اعتباری نداشته باشند. بانک مرکزی کارت اعتباری را بر اساس قرارداد مرابحه طراحی کرد که جزو عقود مبادله‌ای است و نرخ سود آن در مقایسه با عقود مشارکتی کمتر است. از این رو برای بانک‌ها انتشار کارت اعتباری با نرخ سود پایین، صرفه اقتصادی ندارد. البته برداشت نادرستی نیز درباره نرخ سود در عقود اسلامی وجود دارد که نیازمند اصلاح است. به نظر می‌رسد تصور عمومی افراد این است که بالا بودن نرخ سود در عقود موجب ربوی شدن آن می‌شود، در حالی که نه بالا بودن نرخ به معنی ربوی بودن عقد است و نه پایین بودن نرخ به معنی ربوی نبودن آن است. آنچه در عقود اسلامی اهمیت دارد این است که نرخ سود متناسب با شرایط واقعی اقتصاد و فعالیت حقیقی مربوط به عقد تعیین شود. بنابراین به نظر می‌رسد بانک مرکزی بهتر است تعیین نرخ سود در کارت‌های اعتباری را به بانک‌ها واگذار کند و از سوی دیگر بانک‌ها نیز با اعتبارسنجی درست مشتریان، نرخ سود را متناسب با ریسک مشتریان خود تعیین نمایند.

۳.۴ نبود سازوکار مناسب اعتبارسنجی مشتریان

یکی از موانع اساسی گسترش کارت اعتباری چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی، نبود سازوکار مناسب اعتبارسنجی مشتریان بانکی است. هرچند تاکنون اقدامات و فعالیت‌های خوبی در این زمینه صورت گرفته است، ولی هنوز آن‌گونه که باید سامانه جامع اعتبارسنجی در کشور وجود ندارد. در کشور ما سوابق و پیشینه افراد برای مشخص شدن میزان و قیمت اعتبار دریافتی توسط آنها به طور کامل مشخص نیست. از این رو حتی اگر سایر تمهیدات لازم برای رواج کارت اعتباری صورت گیرد، تا زمانی که نتوان سوابق و رتبه اعتباری افراد را در اختیار داشت، نمی‌توان انتظار داشت که مسایل انتخاب معکوس^۱ (اعطای اعتبار به افراد کم‌اعتبار) و مخاطره اخلاقی^۲ (بروز مشکلات در بازپرداخت اعتبار) وجود نداشته باشد. از این رو یکی از اقدامات اساسی برای ترویج کارت اعتباری، استقرار سامانه مناسب اعتبارسنجی در نظام بانکی است تا از این طریق ضمن فراهم کردن امکان اعطای تسهیلات بر اساس سوابق مشتریان، زمینه برای اعتماد شرکای خارجی به نظام بانکی جهت همکاری گسترده‌تر در صنعت کارت اعتباری مهیا گردد.

۴.۴ مسایل فرهنگی مربوط به کارت اعتباری

استفاده از هر ابزار و محصول جدید پیش از ارایه به بازار نیازمند فرهنگ‌سازی و فراهم کردن بستر اجتماعی و فرهنگی مناسب در سطح جامعه است. در مورد ابزاری مانند کارت اعتباری این فرهنگ‌سازی باید هم در سطح جامعه و هم در سطح کارکنان و مدیران شبکه بانکی صورت گیرد. در دنیا کسب و کار کارت با کارت‌های اعتباری شروع شد. چون بهترین مشوق و انگیزه برای ترغیب مشتری به استفاده از ابزار جدید و اعتماد به آن، این است که پول مال خود مشتری نباشد. از اعتباری که به فرد داده می‌شود می‌توان کارمزد دریافت کرد. ولی در کشور ما شاید به دلیل ناآگاهی زمانی که صنعت کارت آمد، کارت را به عنوان یک ابزار دریافت پول از خودپرداز دیدیم و به همین دلیل کارت اعتباری توسعه پیدا نکرد. شبکه بانکی ایران هنوز آن‌گونه که باید کسب و کار کارت اعتباری را به خوبی نشناخته است و حتی برخی بانک‌ها مقاومت زیادی در برابر آن نشان می‌دهند. زیرا تصور می‌کنند که کسب و کار کارت اعتباری برای آنها سودآور نیست یا اینکه به طور سنتی تمایل به پرداخت تسهیلات به مشتریان عمده دارند و ترجیح می‌دهند تا خود را درگیر فعالیت‌های تامین مالی خرد نکنند.

تجارب موجود در دنیا نشان می‌دهد که صنعت کارت اعتباری می‌تواند کسب و کاری درآمدزا برای نظام بانکی باشد و در عین پاسخ‌گویی به نیازهای اعتباری مشتریان، بانک‌ها و دیگر فعالان این صنعت نیز می‌توانند از محل آن سودآوری داشته باشند. البته لازمه این امر ایجاد فرهنگ لازم هم بین مشتریان و هم بین مدیران و کارکنان شبکه بانکی جهت توسعه این صنعت است.

۵.۴ مشکلات نرخ ارز

تغییرات و نوسانات نرخ ارز به ویژه در برخی مقاطع زمانی که شدت بیشتری داشته است، عنصر مهمی بوده که شرایط تسویه و پرداخت را سخت‌تر کرده است. برای مثال یکی از مشکلات اصلی برای شبکه بانکی تسویه دلار است که به ویژه در شرایط تحریم، به سختی انجام می‌شود و همین امر چالشی در مسیر توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی خواهد بود. یکی دیگر از مسائل مربوط به نرخ ارز، تک‌نرخ نبودن آن است. در حال حاضر نرخ ارز مسافرتی با بازار آزاد متفاوت است و تسویه پرداخت‌های ارزی را دشوارتر ساخته است. افزون بر این موارد، زیرساخت‌های لازم برای عملیات تسویه ارزی نیز ضعیف است و امروزه خریدهای برخط، رزرو هتل و ... ساختار لازم برای پشتیبانی در حوزه عملیات تسویه ارزی را ندارد. بنابراین از جمله اقدامات لازم برای توسعه صنعت کارت اعتباری بین‌المللی، تک‌نرخ شدن ارز و جلوگیری از نوسانات غیرمنطقی ارز می‌باشد. به منظور رفع مشکلات مربوط به نوسانات نرخ ارز، می‌توان از سازوکارهایی مانند بیمه، قراردادهای سوآپ و امثال آن نیز استفاده کرد.

۱. Adverse Selection

۲. Moral Hazard

۶.۴ کمبود استانداردهای بین‌المللی در صنعت

هنگامی که قرار باشد کارت اعتباری در سطح بین‌المللی منتشر شود، علاوه بر مسایل داخلی، لازم است استانداردهای بین‌المللی نیز در نظر گرفته شود. در حال حاضر برخی استانداردهای بانکی کشور در حدی نیست که بتوان صنعت کارت‌های اعتباری را به شکل مطلوبی توسعه داد. این امر هم در رابطه با استفاده از کارت‌های اعتباری خارجی در داخل کشور و هم در رابطه با استفاده از کارت‌های اعتباری داخلی در خارج از کشور وجود دارد. لازم است استانداردهای مربوطه به ویژه در دو بعد امنیت و پروتکل‌های ارتباطی، با استانداردهای جهانی انطباق پیدا کند و با نگاه کیفیت‌گرا ارتقا یابد. در حوزه استانداردها در حالی که بخواهیم برای مثال از شتاب در یک شبکه بین‌المللی استفاده کنیم، آمادگی و دانش فنی لازم در کشور وجود دارد و از این جهت فاصله چندانی با سایر کشورها نداریم. ولی با توجه به اینکه خیلی از شبکه‌های بین‌المللی الزام به رعایت استانداردهای امنیتی جهانی دارند، برخی بانک‌ها باید هزینه‌هایی برای ارتقای استانداردهای امنیتی خود صرف کنند که البته باید به دید سرمایه‌گذاری به آنها نگریسته شود که منافع زیادی نیز به دنبال خواهد داشت و برای خود بانک‌ها نیز مفید خواهد بود. در عین حال باید سراغ راهکارهایی رفت که هزینه‌های کمتری را در پی خواهد داشت. بنابراین لازم است تا استانداردهای لازم جهت ورود بانک‌ها به صنعت کارت اعتباری بین‌المللی تدوین شود و زمینه برای ورود بانک‌ها و شرکت‌های ایرانی به این صنعت هموار شود.

۷.۴ کمبود بسترها و زیرساخت‌های فنی

در حال حاضر در ابعاد فنی پرداخت‌های الکترونیک، قابلیت‌های خوبی در صنعت بانکی کشور وجود دارد. اینکه در ایران همه سیستم‌ها را تحت نظام واحدی مانند شتاب یا شاپرک ایجاد کرده‌ایم، یک نقطه قوت است. وجود این‌گونه بسترهای الکترونیکی و آمار روبه‌رشد پرداخت‌های الکترونیکی، زمینه مساعدی را برای توسعه صنعت کارت اعتباری فراهم کرده است. با وجود این در برخی موارد به ویژه در عرصه بانکداری بین‌المللی، بسترهای فنی و عملیاتی لازم چندان مناسب نیست و لازم است با برطرف کردن این کاستی‌ها شرایط مناسب‌تری به ویژه در صورت رفع تحریم‌ها و گسترش فضای توسعه این صنعت فراهم گردد.

شبکه‌هایی مثل ویزا و مستر در عین منافعی که دارند، هزینه‌هایی را نیز تحمیل می‌کنند. از این رو برخی کشورها مانند روسیه، هند و لهستان پس از مدت‌ها اقدام به ایجاد سوئیچ ملی کردند. این در حالی است که در ایران تفکر ایجاد سوئیچ ملی در سال ۱۳۷۷ پدید آمد، در سال ۱۳۸۰ تولید شد، در سال ۱۳۸۱ در دو بانک به بهره‌برداری رسید و پس از چند سال همه بانک‌ها به این شبکه پیوستند. امروزه هر بانکی از بانک مرکزی مجوز فعالیت می‌گیرد، بلافاصله برای وصل شدن به شتاب درخواست می‌دهد. بنابراین در صورت رفع تحریم‌ها نیز به نفع کشور است که شبکه پذیرندگی خود را آماده کند تا پذیرای کارت‌های بین‌المللی باشند، چه مربوط به کشورها باشد چه مربوط به ویزا و مستر و امثال آن. هرچند این کار سختی‌هایی دارد ولی درآمد ارزی مناسبی برای کشور خواهد داشت.

از سوی دیگر انجام تراکنش‌های بین‌المللی و فرامرزی پس از رفع تحریم، بستگی زیادی به این دارد که با چه موسسه‌ای و به چه صورتی بخواهیم کار کنیم. یک راه این است که به سوئیچ‌های ملی، محلی یا منطقه‌ای وصل شویم که این راه دشواری زیادی ندارد و می‌توان با استفاده از شبکه شتاب، اقدام کرد. روش دیگر این است که بخواهیم با شرکت‌های بزرگ مانند ویزا، مستر کارت، امریکن اکسپرس، چاینا یونین پی^۱ و ... همکاری کنیم. شیوه برخی از این شرکت‌ها مانند ویزا و مستر مخالفت و مبارزه با هر گونه انحصارگری در یک کشور است و به طور خاص بانک‌های مورد تایید بانک مرکزی را به رسمیت می‌شناسند. همچنین سیاست ویزا و مستر، انطباق در تمام نقاط به صورت یکپارچه است. لذا در مورد ویزا و مستر، فعالیت ما باید از بانک‌ها شروع شود. ولی در سایر زمینه‌ها، سوئیچ‌های محلی و منطقه‌ای می‌توانند بخش زیادی از مشکلات ما را حل کنند.

۸.۴ نبود عزم لازم در سطح کلان برای توسعه صنعت

یکی از دلایل عدم توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی آن است که هنوز در سطح کلان، عزم لازم برای حل این موضوع وجود ندارد و شاید این موضوع، معضل بزرگی دیده نمی‌شود. از این رو گرچه از نظر فنی و بانکی، امکانات لازم برای ورود به این عرصه فراهم

^۱. China Union Pay

باشد، به دلیل نبود عزم لازم در سطح کلان، امکان توسعه صنعت فراهم نخواهد شد. پر واضح است که حمایت جدی و مسئولانه بانک مرکزی به عنوان متولی اصلی نظام بانکی و سایر نهادهای سیاست‌گذار نقش مهمی در برطرف کردن موانع توسعه صنعت خواهد داشت و به ویژه در فضای بین‌المللی اعتماد و اعتبار مورد نیاز برای مشارکت با دیگر شرکای خارجی را فراهم می‌سازد. یکی از مشکلات این صنعت، یکسان بودن مقام اجرا و سیاست‌گذاری است که موجب شده در برخی موارد به دلیل بروز تضاد منافع، اقدام موثر صورت نگیرد. از این رو شاید تفکیک مقام اجرا از سیاست‌گذاری بتواند به رفع برخی چالش‌ها کمک کند و از بروز برخی تضاد منافع در زمینه توسعه این صنعت جلوگیری نماید.

۹.۴ محدودیت دسترسی به اعتبار

به طور کلی سه نوع کارت بانکی وجود دارد: کارت نقدی، کارت پیش‌پرداخت و کارت اعتباری. یکی از مباحث اساسی در رابطه با کارت‌های اعتباری، «اعتبار» است. هر کارتی توسط بانک‌های داخل کشور به مشتریان ارائه شود، قالب اعتباری و غیراعتباری دارد. وقتی درباره کارت اعتباری بین‌المللی صحبت می‌کنیم، بحث «اعتباری» بودن آن خیلی مهم است. بیشتر کارت‌های ویزا و مستر که پیش از این به صورت محدود در بانک‌های ما طراحی شده، از نوع پیش‌پرداخت است، یعنی نه تنها اعتباری وجود ندارد بلکه مبلغ مربوطه از قبل توسط فرد یا بانک تامین شده است.

یکی از دلایل مهم دیدگاه منفی مردم نسبت به بانک‌ها، نیاز شدید به اعتبارات خرد و ناتوانی بانک‌ها در پاسخ‌گویی مناسب به این نیاز است. کارت اعتباری یکی از ابزارهای خوبی است که اعتبارات خرد را در اختیار مردم قرار می‌دهد و می‌تواند اعتماد و علاقه مردم به نظام بانکی را جلب کند. ضمن اینکه می‌تواند به یک فعالیت کاملاً سودآور برای شبکه بانکی تبدیل شود و به دلیل تنوع و تعدد مشتریان، ریسک بانک نیز تا حد زیادی کاهش یابد، زیرا بیشتر مطالبات معوق و ریسک در بازپرداخت مطالبات مربوط به تسهیلات کلان است. در بیشتر نقاط دنیا، مردم وقتی اعتبارات خرد دریافت می‌کنند، خوش‌حساب‌تر هستند و ریسک آنها برای نظام بانکی کمتر است تا اعتباراتی که به صورت عمده به بخش‌های اقتصادی یا افراد داده می‌شود. البته لازم است بانک‌ها مدل تجاری مناسبی برای صدور کارت اعتباری داشته باشند و بتوانند هزینه‌ها و کارمزدهای کارت اعتباری را به خوبی برآورد و مدیریت کنند.

در حال حاضر نیز تعداد کارت‌های اعتباری شبکه بانکی نسبت به کارت‌های نقدی بسیار کم است. بانک‌های کشور تمایل چندانی برای اینکه به سمت کارت‌های اعتباری بروند، ندارند. شرکت‌هایی مانند ویزا و مستر، ارائه‌دهنده اعتبار نیستند بلکه تسهیل‌کننده هستند و اعتبار باید از سیستم بانکی بیاید، در حالی که به دلایل مختلف، با وجود تقاضای بالا برای تسهیلات، در طرف عرضه توانایی کافی برای اعطای اعتبار وجود ندارد. تا زمانی که این مشکل وجود داشته باشد، بانک‌ها کارت اعتباری زیادی به مشتریان نمی‌دهند و تنها می‌توان کارت نقدی را به شبکه‌های خارجی مانند ویزا و مستر متصل کرد. بنابراین به منظور توسعه صنعت کارت اعتباری بین‌المللی، در قسمت غیربانکی کار آسان‌تر است ولی در بخش بانکی، کار دشوارتری در پیش داریم، زیرا بانک‌های ما عادت نکرده‌اند وارد دنیای اعتبار شوند. لذا بانک‌ها باید در این زمینه اقدامات و برنامه‌ریزی لازم را انجام دهند.

۱۰.۴ کاستی‌های قوانین و مقررات

یکی از چالش‌های موجود در مسیر توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی، نبود قوانین و مقررات کافی و به‌روز برای فعالان و بازیگران این صنعت است. در حوزه مقررات، بخشی از مقررات داخلی ما با مقررات بین‌المللی تطابق دارد ولی بخشی از آن تطابق ندارد و در این زمینه باید بازنگری لازم در برخی قوانین و مقررات انجام شود. برای مثال در مواردی مانند پول‌شویی، تقلب، خلق پول، جابه‌جایی پول و ... در بعد بین‌المللی باید اصلاحاتی در مقررات بانکی کشور انجام شود. یکی دیگر از مشکلات این صنعت، مشخص نبودن متولی آن جهت مذاکره با طرف‌های خارجی است که خود موجب سردرگمی آنان و ازهم‌گسیختگی سیاست‌های توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی می‌شود. برای مذاکره با طرف‌های خارجی بهتر است در کشور، یک شخصیت (حقیقی یا حقوقی) مسئول باشد تا موجب افزایش سرعت و قدرت چانه‌زنی شود و از هرج و مرج جلوگیری شود.

۱۱.۴ تحریم‌های اقتصادی

یکی از مشکلات پیش روی صنعت کارت اعتباری بین‌المللی، تحریم‌های اقتصادی به ویژه در حوزه بانکی است. ممکن است تحریم‌های اقتصادی در برخی مقاطع به ویژه از بعد سیاسی اثرگذار باشد و موجب شود تا کشورهای دیگر و شرکت‌های فعال بین‌المللی در صنعت کارت اعتباری به راحتی حاضر به همکاری با بانک‌های ایرانی نباشند. با وجود این چون در صنعت کارت‌های اعتباری، بیشتر مبالغ پرداختی از نوع خرد است، بحث تحریم چندان در آن مطرح نیست. زیرا مبالغ اندک اصولاً مبالغی نیستند که در دنیای تحریم مطرح باشند.

در این راستا نمونه‌هایی از فعالیت شبکه بانکی ایران در حوزه پرداخت‌های بین‌المللی وجود داشته است. برای مثال در سال ۱۳۸۷ بحث اتصال شبکه شتاب در ایران به شبکه بانکی کشور چین مطرح شد. مکاتبات فنی و آزمون‌های لازم انجام شد و حتی افراد مربوطه در سطح عملیاتی مشخص شد. در زمان اتصال، طرف چینی به بهانه‌های مختلف کار را عقب انداخت و سرانجام هم ارتباط برقرار نشد. در آن زمان مقرر شده بود که ارتباط آسیای جنوب شرقی به مجموعه کشورهای حوزه خلیج فارس از طریق ایران انجام شود ولی متأسفانه به دلیل تحریم این اتفاق نیفتاد. البته در همان زمان ارتباط شبکه شتاب با شبکه BENEFIT بحرین و شبکه NAPS قطر برقرار بود و ایرانی‌ها می‌توانستند در آن کشورها از کارت‌های عضو شبکه شتاب استفاده کنند. لذا اثر تحریم از یک مرحله به بعد که خیلی شدت گرفت، پدیدار شد ولی در اوایل دهه ۸۰ مشکلی وجود نداشت.

بنابراین در مجموع می‌توان گفت تحریم‌ها کم‌وبیش اثرگذار بوده است ولی در شرایط تحریم نیز راهکارهایی برای فعالیت در این صنعت وجود دارد و اگر نظام بانکی ما به دنبال ورود جدی در صنعت کارت‌های اعتباری بین‌المللی باشد، تعداد زیادی راه برای حل مشکلات مربوط به تحریم وجود دارد. گرچه در شرایط نبود تحریم‌ها، راهکارهای مناسب‌تر و به‌صرفه‌تری برای فعالیت در این صنعت وجود دارد. البته از جنبه دیگر می‌توان گفت در زمان تحریم‌ها، برخی شرایط مهیا می‌شود تا در داخل، خلاقیت‌ها و ابتکاراتی برای شرکت‌های ایرانی و شبکه بانکی ایجاد شود و از این فرصت باید استفاده کرد. به نظر می‌رسد به هر دلیلی تاکنون کوشش جدی برای رفع این مشکل وجود نداشته است، با اینکه راه‌های خوبی حتی در شرایط تحریم برای رفع این مشکل وجود داشته است.

۵ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

کارت اعتباری، کارتی است که بانک یا مؤسسه اعتباری صادر می‌کند و به دارنده آن امکان می‌دهد تا کالا یا خدمتی را بدون پرداخت وجه نقد و فقط با ارائه این کارت خریداری کند؛ سپس بهای آن را طی مدت زمان مشخصی به صادرکننده کارت بپردازد. کارت اعتباری بین‌المللی یا فرامرزی، نوعی از کارت اعتباری است که امکان استفاده از آن در خارج از مرزهای یک کشور وجود داشته باشد. استفاده از کارت‌های اعتباری بین‌المللی به دو بخش تقسیم می‌شود: یکی استفاده از کارت‌های شبکه‌های بانکی کشورهای دیگر در داخل کشور و برعکس و دیگری استفاده از کارت‌های بین‌المللی مانند ویزا و مسترکارت در داخل کشور.

با وجود مزایای زیادی که برای کارت‌های اعتباری بین‌المللی قابل تصور است، آن‌گونه که پیداست در حوزه کارت اعتباری رشد کشور ما با سایر حوزه‌های بانکداری الکترونیک همسو نبوده و از نظر کمی و کیفی قابل قبول نیست. برخی از مهم‌ترین چالش‌هایی که مانع از توسعه این صنعت شده‌اند، عبارتند از: مسائل فقهی، مشکلات قیمت‌گذاری و تعیین نرخ سود، نبود سازوکار مناسب اعتبارسنجی مشتریان، مسایل فرهنگی مربوط به کارت اعتباری، مشکلات نرخ ارز، کمبود استانداردهای بین‌المللی در صنعت، کمبود بسترها و زیرساخت‌های فنی، نبود عزم لازم در سطح کلان برای توسعه صنعت، محدودیت دسترسی به اعتبار، کاستی‌های قوانین و مقررات، تحریم‌های اقتصادی.

در این مقاله هر یک از چالش‌های فوق به طور جداگانه بررسی و تحلیل شد. در مجموع می‌توان گفت با وجود اثرگذاری نسبی تحریم‌های اقتصادی بر توسعه کارت‌های اعتباری بین‌المللی، ولی در شرایط تحریم نیز راهکارهایی برای فعالیت در این صنعت وجود دارد و اگر نظام بانکی ما به دنبال ورود جدی در صنعت کارت‌های اعتباری بین‌المللی باشد، تعداد زیادی راه برای حل مشکلات مربوط به تحریم وجود دارد و می‌توان با رفع چالش‌های داخلی و خارجی در این زمینه، امکان توسعه این صنعت را بیش از پیش فراهم ساخت.

منابع فارسی

- انجمن تامین‌کنندگان خدمات کارت و پرداخت (۱۳۹۳). برای چالش‌های صنعت کارت چه باید کرد؟. نخستین سمینار تخصصی کارت و پرداخت، نشریه بانکداری الکترونیک، شماره ۹، آذر و دی ۹۳.
- پژوهشکده پولی و بانکی (۱۳۹۱). بررسی راهکارهای توسعه کارت اعتباری در ایران، گزارش میزگرد چاپ شده در ویژه‌نامه تازه‌های اقتصاد، سال دهم، پاییز ۹۱.
- تهرانفر، حمید (۱۳۹۱). بررسی چالش‌های کارت اعتباری در ایران، مصاحبه چاپ شده در ویژه‌نامه تازه‌های اقتصاد، سال دهم، پاییز ۹۱.
- حکیمی، ناصر (۱۳۹۳). کارت هوشمند یا گوشی هوشمند. سخنرانی نخستین سمینار تخصصی کارت و پرداخت، نشریه بانکداری الکترونیک، شماره ۹، آذر و دی ۹۳.
- دبیان، محمد و موسویان، سیدعباس (۱۳۹۲). کارت‌های اعتباری و انطباق‌پذیری فقهی، ترجمه: رضا محبی‌مجد، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی.
- مهنایی، زینب (۱۳۹۱). کارت‌های اعتباری. ویژه‌نامه تازه‌های اقتصاد، سال دهم، پاییز ۹۱.
- موسویان، سیدعباس (۱۳۹۱). بررسی عوامل، چالش‌ها و موانع رشد کارت‌های اعتباری، مصاحبه چاپ شده در ویژه‌نامه تازه‌های اقتصاد، سال دهم، پاییز ۹۱.
- موسویان، سیدعباس (۱۳۸۶). طراحی کارت‌های اعتباری در بانکداری بدون ربا بر اساس بیع مرابحه، فصلنامه اقتصاد اسلامی، شماره ۲۸.

منابع انگلیسی

- Bakhshi, M., (2006). *Developing a Financial Model for Islamic Credit Card for the UK*, PHD Dissertation in International Banking & Finance, UK: University of Salford.
- Mishkin, F. S.; Matthews, K.; Giuliadori, M. (2013). *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. European ed. Harlow, England, New York: Pearson.
- Saunders, A. & Cornett, M. M. (2015). *Financial Institutions Management. A Risk Management Approach*. (8th ed.). New York, NY: McGraw-Hill/Irwin

فهرست گزارش‌های پژوهشی

نویسنده / نویسندگان	کد گزارش	عنوان
۱۳۹۵		
علی بهادر	MBRI-PP-95009	ارکان اصلاحات نهادی لازم برای نهادینه‌سازی ثبات بخش مالی
زهرا خوشنود	MBRI-PP-95008	واکاوی ابعاد حقوقی سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت بانکی ایران
کارگروه مطالعاتی IFRS در صنعت بانکداری	MBRI-RR-95007	صورت‌های مالی لازم‌الاجرای بانک‌های ایران: تقابل قانون با استاندارد یا همزیستی مسالمت آمیز؟
کارگروه مطالعاتی IFRS در صنعت بانکداری	MBRI-RR-95006	چارچوب گزارشگری مالی بانک‌های ایران
مهرداد سپه‌وند	MBRI-RR-95005	جایگاه مؤسسات اعتباری و واسطه‌گری مالی غیربانکی در نظام مالی
فرشته ملاکریمی، وهاب قلیچ	MBRI-RR-95004	موانع حذف ربا از نظام بانکی ایران و ارائه راهکارهای اصلاحی
اکبر کمیجانی، حمید زمان‌زاده، علی بهادر	MBRI-PP-95003	سازوکار مدیریت نرخ‌های سود در چارچوب سیاست پولی
احمد بدری	MBRI-PP-95002	صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS
علی بهادر	MBRI-PN-95001	لزوم اصلاحات ساختاری پایدارکننده‌ی نرخ تورم تک‌رقمی در شبکه‌ی بانکی
۱۳۹۴		
حسین میثمی	MBRI-PN-94025	آسیب‌شناسی اوراق مشارکت بانک مرکزی از دیدگاه فقهی-اقتصادی
مریم همتی	MBRI-PN-94024	مدیریت بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی: پیش‌شرط تحقق نرخ تورم تک‌رقمی
علی بهادر	MBRI-PN-94023	کاستی‌های بازارهای مالی ایران و ثبات قیمتی
محمد ارباب‌افضلی، مهشید شاهچرا، ماندانا طاهری	MBRI-PN-94022	کلان‌نگاری بانکداری سایه‌ای در ایران
زهرا خوشنود	MBRI-RR-94021	مسیر آتی نظام مالی: بانک محور یا بازار محور
حسین باستانزاد، محمدولی پور پاشا، هادی حیدری	MBRI-PN-94020	آثار مؤلفه‌های بخش حقیقی و رشد قیمت دارایی‌ها در مطالبات غیرجاری بانک‌ها
سجاد ابراهیمی	MBRI-RP-94019	شاخص‌سازی قیمت‌های تجارت خارجی ایران
رسول خوانساری و امیر حسین اعتصامی	MBRI-PN-94018	طراحی اوراق بهادار اسلامی تورم پیوند در نظام مالی ایران
مجید عینیان	MBRI-PN-94017	شمول مالی در ایران: مقایسه‌ای بر اساس معیارهای پایه‌ای گروه ۲۰
	MBRI-SR-94016	نقد و بررسی پیش‌نویس طرح قانون عملیات بانکی بدون ربا
زهرا خوشنود، مرضیه اسفندیاری	MBRI-PN-94015	تحلیل سازوکار تعدیل نسبت کفایت سرمایه در دوره‌های رکود و رونق
وهاب قلیچ	MBRI-PP-94014	نقش اوراق بهادار اسلامی در تامین کسری بودجه دولتی
مهرداد سپه‌وند، حمید قنبری، امین جعفری، لیلا محرابی	MBRI-RR-94013	حکمرانی شرکتی در نظام‌های بانکی منتخب و نقش بانک‌های مرکزی
حسین میثمی، حسین توکلیمان	MBRI-PN-94012	طراحی ابزارهای اسلامی جهت ارائه تسهیلات قاعده‌مند توسط بانک مرکزی
احمد بدری	MBRI-PP-94011	صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS
ژاله زارعی	MBRI-PN-94010	قواعد مالی و هدف‌گذاری تورمی
حسین میثمی	MBRI-RR-94009	عملیات بازار باز در بانکداری مرکزی نوین و تحلیل آن از منظر فقهی
وهاب قلیچ و رسول خوانساری	MBRI-PN-94008	عوامل موثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی
پیر پائولو بنینو، سالواتور نیستیکو	MBRI-WP-94007	ناختنایی عملیات بازار باز
ابوالفضل خاوری نژاد	MBRI-RR-94006	برآورد ارزش خدمات خانگی کشور با تأکید بر خدمات زنان خانه‌دار
حمید زمان‌زاده	MBRI-PN-94005	افق زمانی گذار به تورم تک‌رقمی پایدار در سایه سیاست پولی و ارزی
ژاله زارعی و ایلناز ابراهیمی	MBRI-TR-94004	برگزیدگان حوزه‌های مختلف بانکداری مرکزی در سال ۲۰۱۴
علی بهادر	MBRI-RP-94003	نظام‌های ارزی: دسته بندی، شناسایی و آثار اقتصادی
زهرا خوشنود، پی‌یر ای. بولتز	MBRI-WP-94002	قدرت قانونی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
مریم همتی، رضا بوستانی	MBRI-WP-94001	معرفی یک شاخص شرایط پولی جدید برای اقتصاد ایران
۱۳۹۳		
فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری	MBRI-RR-93042	عوامل موثر بر بهره‌مندی از وام و شکل‌گیری تقاضا برای وام در خانوارهای شهری
فرهاد نیلی و امینه محمودزاده	MBRI-PN-93041	ساختار هزینه‌های بنگاه‌ها و تقاضا برای منابع مالی

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نویسنده / نویسندگان	کد گزارش	عنوان
لیلا محرابی	MBRI-TR-93040	رتبه‌بندی موسسات مالی اسلامی برتر جهان در سال ۲۰۱۴
سیدعلی مدنی زاده، هومن کرمی، سعید بیات	MBRI-PN-93039	تحلیل پویایی‌های تورم و رشد اقتصادی در ایران
مجید عینیان، امینه محمودزاده	MBRI-PN-93038	بررسی آمار و اطلاعات حوزه تأمین مالی
مهشید شاهچرا و ماندانا طاهری	MBRI-PN-93037	ارزیابی ساختار ترازنامه و واسطه‌گری مالی شبکه بانکی کشور
سید احمدرضا جلالی نائینی و محمدامین نادریان	MBRI-PP-93036	چارچوبی برای اصلاح سیاستگذاری پولی در ایران
ژاله زارعی	MBRI-PP-93035	قواعد مالی و پیاده‌سازی آن در ایران
حمید زمان زاده	MBRI-PR-93034	گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» دی ماه ۱۳۹۳
سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی	MBRI-PR-93033	گزارش ماهانه پیش بینی تورم، دی ماه ۱۳۹۳
حمید زمان زاده، مریم همتی و حسین توکلیان	MBRI-PP-93032	رهنگاشت بانکداری مرکزی ایران در افق میان‌مدت
ایلناز ابراهیمی	MBRI-PN-93031	تجربه شیلی، ترکیه و برزیل در بازنگری چارچوب سیاست پولی
فرهاد نیلی و امینه محمودزاده	MBRI-PP-93030	تنگنای اعتباری از شواهد خرد تا پیامدهای کلان
حسین میثمی	MBRI-PN-93029	صکوک بیع دین به عنوان ابزار سیاست پولی
محمدحسین رحمتی و سیدعلی مدنی زاده	MBRI-PP-93028	رکود تورمی و راهکارهای خروج
محمدحسین رحمتی، سیدعلی مدنی زاده، فاطمه نجفی	MBRI-PP-93027	رکود تورمی در ایران: نظم‌های آماری و عوامل آن
حمید زمان زاده، علی بهادر، حسین باستانزاد، حسین توکلیان	MBRI-PP-93026	مدیریت نرخ ارز تحت نظام ارزی خزنده در کریدور
فرهاد نیلی و امینه محمودزاده	MBRI-PP-93025	مطالبات غیر جاری یا دارایی‌های مسموم بانک‌ها
حمید زمان زاده	MBRI-PR-93024	گزارش ادواری «چشم‌انداز کوتاه‌مدت اقتصاد کلان ایران» (آبان‌ماه ۱۳۹۳)
دکتر سیدعلی مدنی زاده، دکتر رامین مجاب، سجاد ابراهیمی، سعید بیات، مجید عینیان، هومن کرمی	MBRI-PR-93023	گزارش فصلی متغیرهای اقتصاد کلان (تابستان ۱۳۹۳)
دکتر سیدعلی مدنی زاده، سعید بیات، هومن کرمی	MBRI-PR-93022	گزارش ماهانه پیش بینی تورم (آبان‌ماه ۱۳۹۳)
سجاد ابراهیمی	MBRI-PR-93021	گزارش فصلی تولید صنعتی ایران (تابستان ۱۳۹۳)
فرهاد نیلی و امینه محمودزاده	MBRI-PP-93020	شکست بازار اعتبارات
ابوالفضل خاوری نژاد	MBRI-RR-93019	سیستم حسابهای ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی ایران (حساب اقماری محیط زیست ایران) (SEAIRAN)
هادی حیدری	MBRI-PN-93018	بررسی اثرات دور اول و دوم تحولات اقتصاد کلان بر ترازنامه بانک‌ها
رسول خوانساری، ماندانا طاهری، حمید زمان زاده	MBRI-PN-93017	گواهی سپرده مدت‌دار سرمایه‌گذاری خاص: کاستی‌ها و راه‌حل‌ها
سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی	MBRI-WP-93016	پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از منحنی فیلیپس
فرهاد نیلی و امینه محمودزاده	MBRI-PP-93015	چرخه‌های تجاری و اعتباری
رامین مجاب	MBRI-PP-93014	ارتباط پول و قیمت؛ با تمرکز بر اجزای شاخص قیمت مصرف‌کننده
اعظم احمدیان	MBRI-PN-93013	ارزیابی پویایی صنعت بانکداری ایران با تأکید بر رقابت‌پذیری
ایلناز ابراهیمی	MBRI-PN-93012	هدف‌گذاری تورم؛ لزوم اعمال و پیش‌شرط‌های اساسی
مریم همتی	MBRI-PP-93011	ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی
سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی	MBRI-WP-93010	کنترل اثرات ناپایداری و شکست ساختاری تورم با مدل‌های غیرخطی و زمان‌متغیر
وهاب قلیچ و فرشته ملاکریمی	MBRI-PN-93009	راهکاری در جهت تقویت رعایت اصول شریعت در قراردادهای بانکی
زهرا خوشنود و مرضیه اسفندیاری	MBRI-PN-93008	ارزیابی سرمایه بانک‌ها بر اساس استانداردهای بین‌المللی
سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی	MBRI-WP-93007	پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از عوامل مشترک اجزای شاخص قیمت کالاها و خدمات
مجید عینیان	MBRI-PN-93006	وضعیت صنایع در دوره‌های رونق و رکود
لیلا محرابی	MBRI-PN-93005	ارزیابی وضعیت مطالبات غیر جاری در نظام بانکی ایران و مقایسه آن با سایر کشورها
لیلا محرابی	MBRI-PN-93004	معرفی روش‌های تأمین مالی اسلامی در کشورهای مختلف
زهرا خوشنود	MBRI-PP-93003	سپر سرمایه مخالف چرخه سندی از جمله اسناد توافق‌نامه سرمایه بال سه
رسول خوانساری	MBRI-PP-93002	آسیب‌شناسی بازار بین‌بانکی ریالی در ایران با تأکید بر ابعاد فقهی

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
اثر پسماند جانشینی پول در ایران	MBRI-RR-93001	سامان قادری
۱۳۹۲		
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-9228	مریم همتمی
استقلال بانک مرکزی؛ گام نخست در پیشبرد اهداف سیاست گذاری پولی	MBRI-9227	مریم همتمی
تأثیر نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی بر مطالبات غیرجاری بخش بانکی؛ رهیافت اقتصادسنجی	MBRI-9226	حامد عادل نیک
اثرات پویای حجم کل بدهی ها بر بخش واقعی اقتصاد ایران (۱۳۶۰-۱۳۹۰) و ارزیابی آن به عنوان سازوکار هشداردهنده وقوع بحران مالی	MBRI-9225	احمدعلی رضایی
ارزیابی عملکرد بانکها در سید دارایی، بدهی، سود و زیان در سالهای ۱۳۹۱-۱۳۹۲	MBRI-9224	اعظم احمدیان
تحلیل سهم از بازار بانکها (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	MBRI-9223	اعظم احمدیان
ارزیابی شاخصهای سلامت بانکی، در بانکهای ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	MBRI-9222	اعظم احمدیان
تجربه بانکهای توسعه‌ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد جهانی	MBRI-9221	لیلا محرابی
وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانکهای ایرانی)	MBRI-9220	وهاب قلیچ، لیلا محرابی
پایداری تورم و عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران	MBRI-9219	حجت تقی‌لو
مالیات تورمی در ترازوی عدالت	MBRI-9217	دکتر محمداسماعیل توسلی و وهاب قلیچ
مدیریت ثروت اسلامی	MBRI-9216	رسول خوانساری، رضا یارمحمدی
بررسی دیدگاه‌های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول	MBRI-9215	فرشته ملاکریمی
تحلیل عاملی نسبت‌های مالی بنگاه‌های صنعتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران	MBRI-9214	ماندانا طاهری، فرهاد نیلی
صکوک کوتاه‌مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9213	رسول خوانساری، حسین میثمی، لیلا محرابی
جعبه ابزار پیش‌بینی تورم در اقتصاد ایران	MBRI-9212	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
محاسبه سود قطعی سپرده‌گذاران در بانکداری بدون ربا	MBRI-9211	حسین میثمی
ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)	MBRI-9210	اعظم احمدیان
نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک	MBRI-9209	حمید قنبری
تحلیل شاخص‌های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید	MBRI-9208	اعظم احمدیان
بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)	MBRI-9207	مصعب عبدالهی آرانی
حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در موسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9206	حسین میثمی
استانداردهای حسابداری و حسابرسی در موسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9205	وهاب قلیچ
مدیریت دارایی و بدهی در بانک‌های اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9204	لیلا محرابی
مدیریت ریسک در بانک‌های اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9203	رسول خوانساری
اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9202	فرشته ملاکریمی
تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9201	حسین میثمی
۱۳۹۱		
پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9111	حسین میثمی
مجموعه روایات ربا(بخش اول)	MBRI-9110	فرشته ملاکریمی
بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی	MBRI-9109	فرشته ملاکریمی
عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی	MBRI-9108	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران	MBRI-9107	زهرا خوشنود
ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی	MBRI-9106	لیلا محرابی
مفهوم‌شناسی ربا و بهره	MBRI-9105	حسین میثمی
تورق چیست؟	MBRI-9104	وهاب قلیچ

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی	MBRI-9103	لیلا محرابی
وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA	MBRI-9102	لیلا محرابی
بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده	MBRI-9101	ایلناز ابراهیمی
۱۳۹۰		
عملیات بازار باز در چارچوب بانکداری بدون ربا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9008	حسین قضاوی، حسین بازمحمدی
کتاب‌شناسی اقتصاد ریاضی (پاییز ۱۳۹۰)	MBRI-9007	فرهاد نیلی
برآورد قدرت بازاری در شبکه بانک‌های دولتی ایران (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9006	سید صفدر حسینی
جنبه‌های اساسی تغییر واحد پول ملی؛ تجربه ونزوئلا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9005	ابوالفضل اکرمی، پیمان قربانی
اصول اساسی اثربخشی نظام‌های بیمه سپرده (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9004	حسین معصومی، محمد روشن‌دل
ساز و کارهای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9003	زهرا سلطانی، زهرا خوشنود، طاهره اکبری آلاشتی
بانکداری اخلاقی در جهان (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9002	وهاب قلیچ
مالیات تورمی دلار (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9001	حسین قضاوی
۱۳۸۹		
بورس اوراق بهادار در ایران و برخی کشورهای منتخب	MBRI-8911	علی حسن‌زاده، اعظم احمدیان
قانون بانک مرکزی فدراسیون روسیه	MBRI-8910	امیر حسین امین آزاد، حسین معصومی
سیاست‌های پولی و قیمت نفت	MBRI-8909	مهدی منجمی
مدیریت نقدینگی و جوه نقد صندوق شعب با استفاده از مدل انتشار	MBRI-8908	هادی حیدری، زهرا زواریان، ایمان نوربخش
مصوبه تشکیل مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استانی	MBRI-8907	لیلا محرابی
بررسی برنامه پنجم توسعه کشور	MBRI-8906	مهشید شاهچرا
آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی	MBRI-8905	طاهره اکبری آلاشتی
اثر خارجی بحران‌های مالی آمریکا و انگلستان بر دیگر نقاط جهان	MBRI-8904	ترانگ بوی، تامیم بابومی، مترجم: سوفی بیگلری
نقش یوآن در موفقیت تجاری چین	MBRI-8903	پرستو شجری
ادوار تجاری و آزمون علیت گرنجر	MBRI-8902	مجید صامتی، سعید دانی کریم‌زاده، لیلا نیلفروشان
امکان‌سنجی فقهی-اقتصادی استفاده از نهاد وقف در تأمین مالی خرد اسلامی	MBRI-8901	حسین میثمی، محسن عبدالهی، مهدی قائمی‌اصل

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰
کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir